

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita B. Francisci Salesii, Episcopi Et Principis Gebennensivm Meritissimi

Maupas du Tour, Henri Chauchon de

Coloniæ Ubiorum, 1663

Cap. III. Zelus conversionis animarum: ratio dißidiorum componendorum,
& proximos juvandi in rebus necessariis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42882

alio me vocantibus; tum vigilandum mihi ad unam & alteram horam post mediam noctem. Ita, quocumque fidelis famulus se conferret, faciebat suomodo quod de Domino pronuntiaverat sanctus Plaltes: (e) *Suscipiebant montes pacem, & colles justitiam.*

(e) *Psal. 71.*

CAPUT III.

Zelus conversionis animarum: ratio dissidorum componendorum, & proximos juvandi in rebus necessariis.

SECTIO I.

Ignis ardēs est omnis minister Dei, ait S. Augustinus, (a) *urens fœnum, id est, carnalia desideria: hunc ignem se afferre in mundum dicebat Christus; & velle ut accendatur.* Multa quidem antè tradidimus de conversionibus peractis à Francisco, apud Antuates, Gexii, Lutetiæ, locis aliis: sed uberior messis erat, quàm ut in unum eundemque locum cogi tam multa possent: proinde hîc colligendæ reliquiarum occupationum tam sanctarum, transferendo in Franciscum propriè, quod in fideles famulos à Domino dictum est: (b) *Quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: addit, Quia super multa fuisti fidelis, super plura te constituam.* Planè tam longè larè que patebat zelus ejus, quoties de alicujus conversione ac salute agebatur, ut ubicunque se daret occasio, illam avidè arriperet. Lutetiæ quidem rogatus ægrotantem Dynastam quendam invisere in hæreli valdè obfirmatum, ad eum adiit. Cùm ex eo quæsisset æger, quorsum pedem in æ-

X

des

(a) *Psal. 103* (b) *Matth. 25.*

322 VITÆ B. FRANCISCI SALESII
des suas intulisset? si se ab opinionibus circa fidem
suis deduxisset, prædicaturum se, nullum tantum
miraculum à S. Petro unquam perpetratum fuisse.
At nihil motus animo Præsul, tam comiter, tan-
tæque benevolentia significatione sese testem in
hominis animû insinuavit, ut rogaverit æger ad
discutendum de capitibus controversis cum Mo-
linao Ministro, descendere ne gravaretur. Cum
se perlubenter facturum professus esset Francis-
cus, certamen detrectavit Molinaus: quam timi-
ditatem tribuens æger, ut debebat, menti male
sibi conscia, diffidentique posse se contra tam va-
lentem adversarium propugnare errorem; enim-
verò aperuit oculos, intellexitque se ad eam diem
in fide hallucinatum fuisse. Proinde miseratus cû
lacrimis condicionem suam, horrénsque ad peri-
culi magnitudinem, illico unâ cum totâ familiâ
numerosâ sanè, ejeratâ hæresi, fidem orthodoxam
professus est. illiusque iudicio in rebus fidei ad
extremum usque spiritum staturum sanctè rece-
pit. Ita, ut ignis terrorem leonibus ingenerare dici-
tur; sic VII Beatus Tartarum Tartarique emissi-
rios summâ animarum utilitate terreat. Contra
tam placidus semper erat erga eos hæreticos, qui
ad se accedebant, ut vix quisquam recederet nisi
convertus. Certe Gebennensium non pauci non
modò illo hortatore doctoréque sanctam fidem
capessiverunt, sed etiam solum, ut ita dicam, ver-
terunt, curâ fortunarum abjectâ, dum cum Beato
Episcopo esse possêt, in iis unus fuit hæreticæ pra-
vitatæ Minister, qui seriò conversus, libros duos
contra prava falsaque dogmata Calvinii edidit.
Vide

Videlicet eum in modum imitabatur Apostolicos illos piscatores, quos missurum se Dominus per Jeremiam (c) pollicebatur, animas mansuetudine alliciendo, nō exitiabili austeritate necādo. Nempe egregiè memor Augustiniani illius acroamatis, *Corrigi eos cupimus, non necari*; ac multò magis divini Oraculi per Prophetam, (d) *Nolo mortem morientis*; perpetuò suavitatem eo in genere adhibuit. Eā arte expugnavit temerariam audaciam feminæ cujusdam hæreticæ, primariæ inter suos: hæc annos totos duos & viginti posuerat in studio questionum controversarum de fide, tantā vel arrogantia vel alienatione à Beato Episcopo, ut cum enixe sollicitaretur ad adeundum illum; *Absit* verò, dixerit, *ut quidquam mihi unquam commercii cum venenico illo intercedat, quem nostri angue pejus ob maledicta oderunt*. At non tamen diutissimè tenuit obstinatio: cum rogata vehementer, semel Præsulem audisset verba ad populum facientem è sacro suggestu, dimissa concione ad Ecclesiastè adiit muliebri temeritate, & ut sibi videbatur, à capitibus futuræ disceptationis paratissima. Ita penè procaciter in disputationem ingressa, dū nihil esse putat quod opponi possit; mirata brevè est placidissimi adversarii mansuetudinem, qui thraonica disceptatricis argumenta efficacissimè dissolvens, verbulum tamen nullum proferret asperius. Id ubi tenuit aliquandiu, mulier tantam animi tranquillitatem in doctissimo adversario mirata, cessit tandem: ac professa nullam se unquam tantam bonitatem vidisse, dedit agnitæ veritati manus, si-

(c) Cap. 16. (d) Ezech. 18.

X 2

dém

324 VITÆ B. FRANCISCI SALESII
démque orthodoxam capessivit unà cum aliis plu-
ribus, quos femina paulò antè pervicacissimæ ex-
emplum traxit: ipsa nunquam à sancta fide dimo-
veri potuit, in eâ tuendâ deinceps constantior,
quàm priùs in Calviniana hæresi defendenda ob-
stinatio.

Duo item nobiles heterodoxi cùm aliquan-
do cū pio Episcopo in familiari sermone versaretur,
polliciti sunt se ad sanctam Romanam Eccle-
siam redituros, si quidem commonstrare sibi pos-
set, ignem esse post hanc vitam purgatorium, in
qua pendent animæ noxarum pœnas, quas hic
contraxerint. Acceptâ conditione, aggressus Do-
ctor optimus e vestigio de proposita quæstione dis-
putare, sic utrique, locis è sacris literis, tum et
SS. Patrum auctoritate eam in rem allatis, satis-
fecit, ut dubitationes omnes absterferit: tum quo-
si pro auctario, in disputationem ingressus de Ber-
torum Calitum invocatione, adstantes duos alicui
sic commovit, ut simul omnes Catholicam fidem
amplexi sint. Alias autem conversiones aliquot à
se factas sic ipse describit: *Excurri nuper Tonotum, ad
recipiendos postliminid in gremium Ecclesie Sacerdotes do-
tos, eruditione prestantes, quos infelix morû licentia ad Cal-
vinistas applicaverat. Deus bone! quàm funestus casus in-
lorum fuerat. Gaudium singulare pectus hoc pertentavit
ex eorum ad Ecclesiam reditu, Religiosi erant ambo: sed in-
ventus, inanis gloria, caro transversos egerat, atque
horribile illud barathrum traxerat. Quo tempore ali-
um item Religiosum, qui ex S. Petri nave excelle-
rat, ad eandem revocavit, & tam illustrem in mo-
dum, ut rei memoriam stare lapsus ipse voluerit*

hæc formulâ. Ego N. in Catholica Ecclesia educa-
 tus, postquam Theologiam annum unum, Phi-
 losophiam triennium totum tradideram, quò li-
 centius vivere liceret, & desideria carnis impunè
 sequi, transi ad Calvinistas. Post tempus aliquod
 inter eos exactum, perpendens quàm parùm a-
 pude eos amor Dei vigeat, quàm parùm pietas co-
 laetur; hoc apud me mœrens revolvebam: (e)
Quanti mercenarii in domo Patris mei abundant panibus,
ego autem hic fame pereor! Hujus tantæ infelicitatis
 mihi conscius, & sceleris mei atrocitate obversan-
 te assiduè ob oculos; ad tuam benignitatem planè
 paternam confugi, Domine Illustrissime, tūque
 me ex illo cœno extraxisti, ab hæresi æquè & à
 Votorum violatione absolvens. Verùm, quæ mea
 fuit infelicitas, impulit me denuo in præcipitium,
 præposterus amor uxoris quam sacrilegè duxeram,
 & liberorum quos ex eâ susceperam, donec iterum
 in illis montibus Gelboë tabescens, (f) *super*
quos nec ros, nec pluvia veniunt; agnovi demum, ex-
 tra sanctam Ecclesiam Apostolicam Romanam,
 nec veritatē consistere, nec ad sempiternam salu-
 tem perveniri posse. Id me impulit, ut ad te de-
 nuo confugerem, Præsul Illustrissime, procidens
 ad pedestuos, ut te propitio in eam postliminiò
 mihi, immerenti licèt, pateat accessus: explora-
 tum quippe mihi est, nunquam à te rejici miseros,
 qui opem tuam implerent; quod ego facio quàm
 demississimè possum, ut ad sanctæ Ecclesiæ com-
 munionem per te admittar. Nec eum spes sua
 frustrata est: Professionem fidei instituere jussus

X

(e) Luc. 15. (f) 2. Reg. 1.

à misericordi Antistite, lacrimas vel ex gaudio, vel
 ex amore, vel ex miseratione fundente uberes, sic
 exceptus est, ut quingentos florenos annuos in
 aliquam ætatem pensitaturum se ipsi sponderet,
 quò ne unquam deinceps de Apostata sollicitu-
 tur. Eademque animarum caritate, Pastor bo-
 nus, cui nihil antiquius esset, quàm vagas oves ad
 ovile Christi cogere alias ex aliis; feminam nobi-
 lem illam quidem, at egentiore aluit cum fili-
 bus tribus, donec à Celsissimo Duce Sabaudia
 ipsi impetravit unde vitam tueri honestè possent
 ab eodemque Principe obtinuit, ut Centurionem
 cuidam prospiceret, honestâ conditione; unde
 familiam suam ipse deinceps aluit, & filiam unam
 è pluribus collocavit in Monasterio. Providit
 Lugdun, ut Religioso cuidam, Italo, qui per
 nefas sacrilegas nuptias Gebennæ contrax-
 rat, tribueretur Theologalis Præbenda, quam vo-
 cant: ibidem egentes complures adolentes
 lulariis opificibus variis, suis sumptibus eruden-
 dos commisit: totasque familias aliquot ad ege-
 statem idcirco redactas, quòd Calvinisticæ heræ-
 tici nuncium remisissent, juvit haud modicâ pecu-
 niâ.

Sed quoniam nunquam finis esset, si persequi
 cuncta vellem quæ in eo genere heroicè gessit.
 Præsul, exponat ipse per se quemadmodum se
 adhiberet: quâ de re sic ad quendam è fami-
 bus. Antè quadriduum, inquit, excepi in gre-
 mium Ecclesiæ nobilem adolescentem, formâ
 singulari, bellicâ fortitudine sanè præstanti.
 Quale verò gaudium (Deus bonè!) in animo

meo extirrit, dum illum audirem peccata incu-
 rentem sua, & prodentem quemadmodum i-
 osum divina Providentia è funestâ illâ licentiâ
 retraheret identidem miris viis, arcanis æquè, &
 sublimibus! planè extra me me rapuit: ex quo
 consecutum, ut osculum pacis ipsi nescio quo-
 ties impresserim. Ad alium autem scribens;
 Quid verò, inquit, non profundam, indignus
 Pastor, ad salutem deploratæ ovis illius? Vivit
 Dominus, cujus in conspectu loquor & vivo, si
 non ad eam convestiendam, pellem meam dem-
 libenter, sanguinem ad unguenda ejusdem vul-
 nera, vitam ipsam temporariam, ad subducen-
 dam eam sempiterno exitio. Precemur ab eò,
 qui se Pastorem bonum nuncupavit, ut curas
 nostras intendat, amorem augeat, verbis effica-
 citatem tribuat. De Rege autem Majoris Bri-
 tanniæ, sic ad alium: Quis dabit mihi pennas co-
 lumbæ, & volabo ad Regem illum, in Insulam
 illam, quæ tota errorum nebulâ cooperta est;
 Insulam olim præclaram, quam boni omnes
 quondam Patriam Sanctorum vocitabant! Vi-
 vit Dominus, si per Celsissimum Ducem Sabau-
 diæ mihi licuerit, civitatem illam ingentem adi-
 bo, quam Niniven appellare possim, Regem al-
 loquar, & vel cum vitæ discrimine, eidem ver-
 bum annunciabo, quod mandavit Dominus in
 mille generationes: etenim peculiarem quen-
 dam in modum feror ad salutem Principis illius
 postulandam à Domino.

Porro, dictum præclarè à S. Augustino, (g)
 Imple

(g) In Psal. 37.

Imple egentis inopiam, ut impleat Dominus interiora tua. Videlicet ideirco B. Episcopi interiora plena Deo erant, quod proximi amore plenus erat: quam quidem partem officii tanti esse putavit Gelasius Papa, (h) ut Episcopos hortans ad quartam partem reddituum erogandam fideliter in pauperes, istius rei neglectui, quæ persæpe jam tum prætermittebatur, calamitates tribuat, quibus tunc Ecclesia exagitabatur: additque illud Propheta: (i) *Cognovi quia faciet Dominus iudicium inopis, & vindictam pauperum.* Quare ex contrario illud existimare possumus, Antistitis nostri liberalitatem eximiam in sublevandis tenuiorum corporibus, causam fuisse cur tam feliciter cuncta cederent, quæ non in Diœcesi Gebennensi tantùm, sed etiam in tota Ecclesia, ad promovendam Domini Dei gloriam, atque ad animarum utilitates suscipiebat.

SECTIO II.

Ejusdem argumenti continuatio.

Poterat utique B. Præsul Domino dicere cum Principe Palmographo: (k) *Nonne qui oderunt te, Domine, oderam? Perfecto odio oderam illos: & inimici facti sunt mihi.* Non enim tantùm malleus hæreticorum erat, hæreseônque profligator; sed etiam hostis publicus morum Ecclesiæ depravatorum, illorum qui superfeminarent zizania, impiorum illorum qui viverent licentiùs, & de rebus sacris divinisque minùs reverenter loquerentur, illorum qui divinæ misericordiæ diffiderent. Ipse in consiliis Domini super filios hominum egregiè,

(h) *Epist. 37.* (i) *Psal. 139.* (k) *Psal. 138.*

quantum quidem mortali licet, versatus, ita misericordiam eandem cum justitia connectebat, dum ferebat occasio, ut quosdam divinæ severitatis formidine flecteret, alios ejusdem bonitatis amore incenderet. Lutetiæ, cum rogatus venisset in colloquium cum viro primario illo quidem, at tam depravato, tamque cæco, ut in vitâ effreni, & omni flagitiorum genere contaminatâ, propè ad Atheorum impietatem devenisset; tamen si horribilem illum statum mentis perditæ deestabatur, non tamen à suâ lenitate discessit. Semel, iterum, tertio, cum eo frustra congressus argumentis Theologicis, ad Philosophica descendit, adituque tandem reperto, insinuans se se in infelicis animum ex rebus naturalibus ratiocinans, quantum quidem corruptæ mentis hebetudo sinebat, eò unde exerraverat reduxit insanum, penè abolicam cognitionem summi Dei in perditâ animâ imprimens postliminiò: ita jussum de misericordi Deo bene sperare, eundemque timere vindicem, sic mutavit, ut ejus conversio pro miraculo habita fuerit. In Diocesi verò ejusdem, ad extremum supplicium damnatus peregrinus aliquis, eò desperationis adductus est, ut nihil admitteret eorum, quæ ad mortem æquo animo perferendam flectere miserum possent. Cum id ad aures Episcopi pervenisset, relictis negotiis omnibus, quæ plurima tunc in manibus habebat, advolat continuò ad carcerem, adhibet blanditias, quæ ad consolandum maximè valerent, proponit cuncta, cum mirabili quadam benevolentia significatione. Exitus is fuit quem sibi Vir Dei proposuerat, col-

ligit se homo, decernitque secum, instans sup-
 plicium æquo animo Dei causâ perferre: cumque
 è carcere eductus, eò ductaretur, ubi crimen per-
 petraverat; adfuit etiam tunc Episcopus, cumque
 ad antiquiora stadia extra oppidum deduxit: ante
 autem quam ab eo divelleretur, paterna quadam
 caritate tradidit de novo documenta ad mortem
 bene, & ut Christiano dignum erat, subeundam
 propositio etiam modo lucrandi tunc temporis
 Indulgentias per icunculam æneam, quâ eum de-
 navit una cum osculo pacis: tum ei extremum be-
 nedixit. Nec tot Christiani amoris significatio-
 bus contentus, mandavit Parochis per quorum
 Parœcias transiturus esset, illum omni ope & ope-
 râ juvarent. Mirabile verò vincendi genus! quo
 sancti viri caritas de peccatoris obstinatione tri-
 phans, id evincit, ut supplicium quod vitari ne-
 queat, offeratur ultro divinæ justitiæ, quam reus
 suo crimine violasset. Alius ex B. Episcopi Dio-
 cesi, eò usque expavescebat in morte, ex conscien-
 tiâ plurimorum gravissimorumque criminum quæ
 in vitâ perpetraverat, ut mentionem nullam ad-
 mitteret exorandi Dei, neque suscipiendorum Sa-
 cramentorum. Ubi id cognovit Pastor, dimissis
 nonaginta novem justis, accurrit ad ovem quæ tam
 infelicitè decurrabat: & non modò humeros of-
 fert, in quos eam sustollat, sed etiam cor, plenissi-
 mum divinæ misericordiæ sensu, quem sensum
 mirâ quadam suavitare in desperantis pectus trañ-
 ferens, hominem adduxit ad generalem vitæ ro-
 tius confessionem faciendam: illam secuta mors
 felix, & insignis exempli apud intuentes.

Ut verò veritatem cum misericordia, sic pacem cum iustitia sæpenuerò conjunxit. Nobilis quidam, hæreticus licet, & Gebennensis, tantam tamen de tanti Antistitis æquitate opinionem conceptam animo habebat, ut arbitrum eum depolicerit ad decidendam litem, quæ sibi cum alio quodam intercedebat. Nec recusavit homo, factus omnibus omnia: postquam partis utriusque rationes audierat, expenderitque per diligenter; sententiam tulit, tam acceptam utrique, ut singulari suâ voluptate lite omisâ in gratiam ambo plane redierint, vixerintque deinceps concordissimè. Alium item natalibus quàm moribus clariorum cum deprehendisset tanto inimici cuiusdam odio flagrare, ut ad singulare certamen cum eo suscipiendum pergeret, sic compescuit propositâ divinorum iudiciorum formidinis, jacturâque sempiternæ salutis, quæ exitialem illam monachiam consequatur, ut illum ab furiosa illa mente deductum ad reconciliandam cum inimico gratiâ traduxerit. Alios autem duos in rixâ graviter altercantes una Francisci frontis vultu que serena hilaritas sedavit illico, sereno Dei tranquillitatem animi quâ fruebatur intus, ipso conspectu derivante in alios.

Jam, ferre nullo modo poterat obrectari cuiquam, aut deteriorem in partem de proximo æstimari: quam quidem moderationem sic ipse exprimebat. Minimè committendum est, ajebat, ut ante tempus judicemus. Id quidem Apostolus ⁽¹⁾ verat: & unius Dei est, de hominibus fer-

X s re

(1) I. Cor, 4.

re iudicium: & homo quidem videt ea quæ parent;
 Dominus autem intuetur cor. (m) Si tamen inci-
 dit aliquando, ut inficiari nequeas quin quæ o-
 culis ultro se objiciunt, mala sint; tum verò re-
 cienda res in præcipitem animi motum, cui non
 satis licuerit præviâ consideratione sibi tempe-
 rare, aut in vim tentationis gravioris: aut omni-
 no sustinendus assensus iudicii, sic, ut rem in me-
 dio relinquas, nec de illâ facias verbum: quàm
 multa enim efferuntur verè, quæ tamen contra
 caritatis leges efferuntur? Ac si vellent qui-
 dem homines, etiam in terris cœlestem beate-
 rum mentium felicitatem degustarent, aje-
 bant antiquorum non nemo: nimirum in civili con-
 suetudine vitam quandam beatam nanciscere-
 tur; sic enim consociatis inter se per caritatem
 omnibus, ex familiis, quæ ad tam multa millia
 in orbe terrarum sejunctæ cernuntur, una pro-
 sus existeret. Omnino nullum ferè indicium
 certius est depravationis animi, quàm iniqua-
 la proclivitas malè sentiendi de proximo, ipsi-
 que obloquendi. Et sapienter quidem Apelles
 ille, cum Antigonam ita pinxisset, ut quia obli-
 que vultum ejus inspiciendum proponebat, o-
 culorum alterum quo captus erat texisset, sci-
 scitatis passim, Ubinam alter ille oculus esset
 opponerebat, Vester verò ubi est? quid artinebat
 deformationem illam vultus proderet in tabula
 si illam per picturæ leges oculere licuit, nulla
 cujusquam offensione? Omnino qui eum ad
 modum de aliis incommodiùs æstimat, iisdem-
 que

(m) 1. Reg. 16.

que obloquuntur, hircudines sunt, quæ saniam
 exugere solent è corporibus, sanguinem incor-
 ruptum in iisdem relinquere: homines maligni,
 qui in omnes imperum faciunt, ultro cæcutien-
 tes, qui ceu noxio humore, sic quadam naturæ
 pravitate aciem inter mentis, & proximum in-
 terjectâ, putent se haud injuriâ persuadere sibi
 posse, tam criminosos alios esse, quàm sibi ipsi
 esse persuadeant. An non verò iniquum est, ni-
 hil non tibi velle ignosci, dum levissima quæ-
 que aliorum peccata condemnas? Equidem
 nullum adhuc vidi, cui bonam in partem de aliis
 locutum fuisse nocuerit. Et in corpore quidem
 nostro, qualis est calor natus, talis sanguis esse
 solet; in animo autem qualis est caritas proximi,
 talis mentis pulchritudo est. Planè quisquis non
 æquis oculis proximum respicere cœperit; quis-
 quis erga illum caritate, miseratione, Christianâ
 observantiâ destituit; ex iis initiis suæ ipsius men-
 tis habitum bonum corrumpet; superbiet, in-
 solescet, invidet, defleat ad barbariam, li-
 neamentum nullum imaginis Dei in se ipso con-
 servabit. *Considerans se ipsum*, inquit Apostolus,
 (n) *ne et tu tenteris*. Quod si fortè meliores
 nobis ipsi videmur, quàm ii quibus obloqui-
 mur; illud recogitemus, fieri progrediente die
 posse, ut illi versâ vice meliores nobis evadant,
 & in cælo sedem impleant, quæ destinata nobis
 alioqui fuerat: fortè ruemus nos, ipsi contrâ e-
 mergent è cæno: *potens est enim Deus illos statuere*
 (o) *Quàm multi sunt latrones in silvis, qui di-*
 lignen-

(n) Gal 6. (o) Rom. 14.

„ ligentiùs sanctiùsque famularentur Deo, quàm
 „ ipse famulor, si per gratiæ donum nacti essent?
 „ Quàm multi, miseri nunc, ad celsiorem vitæ spi-
 „ ritualis gradum pervenirent, quàm is sit in quo
 „ consisto, si donasset illis Dominus Deus operam
 „ dare literis, & ex eruditione ipsum plenius cog-
 „ noscere? Animadvertamus quid inter S. Pe-
 „ trum & Salomonem sit discriminis: prior, ma-
 „ lus initio, resipuit; posterior, initio mortalium
 „ omnium suæ ætatis sapientissimus, desipuit de-
 „ nique. Judæ quoque initia perfectiora fuere,
 „ quàm ullius hominum eorum qui nunc sunt;
 „ Pauli contrà, deteriora, taliæque ut Ecclesiam
 „ Christi majori furore exagitaverit, quàm ullus
 „ tyrannorum nostræ ætatis fratres nostros, Initi-
 „ delibus variis locis permixtos, insectetur & ta-
 „ men Apostolus ille, carissimus tunc Deo, ad ex-
 „ tremam infelicitatem devēnit; qui autem pro-
 „ deterrimo se gerebat, factus est & optimus, &
 „ Evangelii acerrimus propugnator. *Beatus homo*
 „ *qui semper est pavidus,* (p) quique in suis defe-
 „ ctibus considerandis occupatus, neutiquam ad
 „ aliorum vitia inspicienda, oculorum aciem in-
 „ tendit: atque ut animalia illa Ezechielis (q)
 „ ante faciem suam gradiebantur, nec retorque-
 „ bant retro oculos; sic boni in unis suis defecti-
 „ bus considerandis versantur, mali autem in
 „ aliorum defectibus investigandis toti sunt. Et
 „ observandum magnoperè, Aristarchos illos, qui
 „ aliena carpunt tam facilè, laborare ferè defecti-
 „ bus longè gravioribus; festucas tantum sibi per-
 „ luan-

(p) *Prov. 28.* (q) *Cap. 1.*

suadent in oculis suis esse, in oculis autem fratrum trabes.

Illud vulgò dictitabant omnes, dissidium nullum esse, quod non componeret Episcopus Gebennensis, eundemque communem Arbitrum esse non Catholicorum modò sed etiam hæreticorum. Et verò id ei deferebant Gebennenses ipsi; prædicabantque, si Episcopi cuncti similes Francisco fuissent, admissuros se unumquemque eorum fuisse. Ceterum, Dominus Deus tantà caritate delectatus, ut interpretari licet, misertus est cujusdam, nobilis genere, moribus depravati, qui in Clerum jam cooptatus, post ingentia quædam beneficia accepta à Francisco, à quo unice diligebatur, lapsus in hæresim, profugerat in Angliam. Casum hunc tam luctuosum, in hæc verba deploravit pater misericors, ad germanum fratrem rescribens: Quantum verò dolorem, quamque gravem, Deus bone, ! inussit meo pectori talis amici ruina exitiabilis. Planè nunquam in vitâ tantus me mæror cum tanto stupore conjunctus invaserat. Modestæ significatio, quæ erga te in literis missis utitur & amicitia fidelisque tua tam vehementer, tamque demissè implorata graviter consauciat mentem meam: neque talis amici exitium sine intimo angore ferre possum. Ac infelicem quidem ab reliquo orbe terrarum mare, à contortio filiorum Ecclesiæ schisma hæresisque diremptum nunc habet, tam infortunatè, quam fortunati sanctæ Ecclesiæ filii sunt. Omnino ad hunc casum contremuisti: & scilicet inde in me existit novum certumque

tumque

336 VITÆ B. FRANCISCI SALESII
„ cūmq; propositum Ecclesiæ Domini Dei seti-
„ viendi exactiùs, quàm unquam antea. Ceterum,
„ aquæ totæ Britannici maris nunquam in me-
„ tinguent caritatem istius animæ, quandiu vel
„ scintilla supererit in misero frugis melioris, pè-
„ que reditum ad Ecclesiam, salutis sempiterna.
„ Deus bone! quàm vani sunt homines, si quando
„ sibi confidunt suoq; ipsorum iudicio adherent
„ obstinatiùs! Necessè quidem est ut veniant *scanda-*
„ *dala, veruntamen vae illi per quem scandalum venit!* (1)
„ semper jugum Domini excussit miser juvenis
„ non tamè profus despero, quin aliquando red-
„ eat ad portum salutis: interea illius sortem de-
„ ploro ex intimo cordis sensu; quis enim tandem
„ non ingemiscat ad eas voces, *sejunge me ab Eccle-*
„ *sia?* Nec videt cæcus, se, dum se ipse ab Ecclesiâ
„ sejungit, à Deo quoque se jungi; quandoque
„ dem non habebit Deum patrem, qui non hie-
„ buerit Ecclesiam matrem. Me quidem ex eo
„ lapsu auxit Dominus Deus ingenti gustu, suavit-
„ tate, lumine spirituali, unde in mente meâ ad-
„ miratio major præstantiæ fidei orthodoxæ. Nam
„ quas non me tandem gratias agere decet De-
„ mino Deo meo, eo nomine, quòd cùm fuerim
„ plurimus cū hæreticis, cùm tentatus sim tã mul-
„ tis modis, cū tam multæ illecebræ mihi objectæ
„ sint ad se cõtandã hæresim; & in ætate quidẽ labo-
„ cã, tenerãque; nunquam tamen in eam intui-
„ sim, nisi ad conspuendam illam; cūmq; le-
„ tarim assiduè libros eã peste infectos, nunquam
„ tamen vel leviter animo sollicitatus sim ad labra
„ Baby-

[r] Matth. 18.

Babylonis poculo admovenda, Deus bone! dū tantum tamque singulare beneficium cogitatione retracto, timeo vehementer, ne quingrati animi labes in me resideat (f)

(f) *Vt ad Ecclesiam redieritis de quo agit servus Dei, non inveno; credibile tamen factum id eorundum opera fuisse, qui rem tractabant: ita, ut Episcopi frater sequester reitam sancta fuerit.*

CAPUT IV.

Beneficentia in egentes: extraordinario munere quodam augetur à Deo.

PRÆTER opera misericordiae quæ usurpata à Beato Viro videmus in confessionibus audiendis, reducendisquæ ad orthodoxiam hæreticis, dandus omnino locus ejusdem beneficentiæ singulari in egentes; quippe quæ in Viro Dei enituerit eximie. Pauperes gestabat in visceribus: & ad frangendum esurienti panem, sinum manulque aperiebat. Hospitio excipiebat eos, quibus tectum deerat: operiebat nudos, neminem negligebat, memot quantafit misericordia Domini in servos suos. Dicit vix potest quantâ curâ provideret, ut in penum congregarentur ea, quæ ad egentes alendos necessaria fore putabantur, præsertim dum erat annona cætiore, ut videlicet *esurientes impleret bonis*, famelicisque aleret; eò usque, ut cum nobilium quorundam legetem atrox procella perdidisset, eorum agros feri deinde jussit perindè atquè suos. Planè prædicare cum S. Job. poterat, (a) *ab infantia crevisse secum miserationem, & de ventre matris suæ natam esse secum.*

Y

(a) Job. 31.